

WOJEWODA DOLNOŚLĄSKI

Wrocław, dnia 28 marca 2023 r.

ZP-NKWR.431.2.14.2023.TB

Pani
Ewelina Walczak - Pelc
Kierownik Gminnego Ośrodka
Pomocy Społecznej w Długołęce

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

W dniach 23 – 24 lutego 2023 r. na podstawie art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.), zwanej dalej „ustawą”, kontrolerzy z Wydziału Zdrowia i Polityki Społecznej Dolnośląskiego Urzędu Wojewódzkiego we Wrocławiu Tomasz Borecki – starszy inspektor wojewódzki, przewodniczący zespołu, Edyta Kubicka – starszy inspektor wojewódzki, przeprowadzili kontrolę kompleksową w trybie zwykłym w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Długołęce przy ul. Szkolnej 40a, zwanym w dalszej części niniejszego wystąpienia „Ośrodkiem” lub „GOPS”.

Przedmiotem kontroli była ocena organizacji systemu pracy z rodziną w gminie oraz zgodność zatrudnienia asystenta rodziny z wymogami kwalifikacyjnymi, w okresie od 1 lutego 2022 r. do 23 lutego 2023 r. Kontrolę przeprowadzono zgodnie z zatwierdzonym w dniu 22 grudnia 2022 r. przez Wojewodę Dolnośląskiego Planem Kontroli na I półrocze 2023 r.

W okresie objętym kontrolą, tj. od 1 lutego 2022 r. do 23 lutego 2023 r. funkcję kierownika GOPS sprawowała Pani Ewelina Walczak – Pelc odpowiedzialna za realizację zadań w ocenianych obszarach.

W zakresie działalności jednostki podlegającej kontroli wydaje się ocenę pozytywną.

Kontrola została odnotowana w książce kontroli pod numerem 1/2023. Postępowanie kontrolne przeprowadzono na podstawie dokumentacji merytorycznej realizowanych zadań, aktów prawa miejscowego, dokumentacji z akt osobowych potwierdzającej kwalifikacje zawodowe pracowników, a także pisemnych oświadczeń złożonych przez kierownika GOPS.

W toku przeprowadzonych czynności ustalono:

Uchwałą nr XV/239/12 Rady Gminy Długoleka z dnia 26 marca 2012 roku w sprawie wprowadzenia zmian w Statucie Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Długolece nadanego uchwałą nr XXXII/573/2005 roku wraz z uchwałą zmieniającą nr X/121/07 Rady Gminy Długoleka z dnia 25 września 2007 roku w sprawie zmiany uchwały nr XXXII/573/2005 roku w sprawie nadania Statutu Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Długolece przyjęto przedmiotowy dokument, w którym wskazano, że ww. jednostka realizuje m.in. zadania wynikające z ustawy. (dowód: akta kontroli str. 17)

W świetle art. 176 pkt 1 ustawy, do zadań własnych gminy należy opracowanie i realizacja 3 – letnich gminnych programów wspierania rodziny. Uchwałą nr XXV/292/20 Rady Gminy Długoleka z dnia 19 listopada 2021 r. przyjęto Program Wspierania Rodziny na lata 2021 - 2023. Jako cel główny wskazano: *Wsparcie dla rodzin z terenu Gminy Długoleka, przeżywających trudności opiekuńczo – wychowawcze oraz pomoc w tworzeniu optymalnych warunków do wychowywania dzieci w rodzinie biologicznej.* Określono także cele szczegółowe, dla których przypisano konkretne zadania i realizatorów.

Ośrodek został wyznaczony koordynatorem Programu, a wśród realizatorów wymieniono m.in.: GOPS, Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminną Komisję ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, placówki oświatowe i kulturalne, Policję, placówki służby zdrowia, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie we Wrocławiu.

Wójt Gminy Długoleka za pośrednictwem kierownika Ośrodka przygotował roczne sprawozdanie z realizacji zadań z zakresu wspierania rodziny za rok 2021, które zgodnie z art. 179 ust. 1 ustawy, do dnia 31 marca 2022 r. złożył Radzie Gminy Długoleka. W dokumencie zawarto informacje o sposobie realizacji zadań wynikających z ustawy oraz wskazano potrzeby na kolejny rok. (dowód: akta kontroli str. 17-18)

Kierownik GOPS poinformował, że w myśl art. 10 ust. 3 ustawy, rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych w Gminie zapewniano:

I. Konsultacje i poradnictwo specjalistyczne:

- Zespół Pomocy Rodzinie (ZPR), działający w strukturach GOPS – świadczył poradnictwo socjalne, podejmował krótkoterminowe działania, zmierzające do udzielenia pomocy i wsparcia osobom/rodzinom znajdującym się w sytuacji kryzysowej, w szczególności dotkniętym problemem uzależnienia, współuzależnienia, przemocy oraz innymi kryzysami sytuacyjnymi. Spotkania z osobami/rodzinami prowadzone były przez doświadczonych pracowników GOPS, tj.: pracownika

socjalnego ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, asystenta rodziny oraz zastępcę kierownika. Cele i zadania ZPR realizowano w oparciu m.in. o: Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie, Gminny Program Wspierania Rodzin oraz Gminny Program Przeciwdziałania Alkoholizmowi. W ramach działalności przedmiotowego Zespołu prowadzono konsultacje mające na celu pomoc osobom w nabyciu motywacji do podejmowania zmian i wysiłków zmierzających do wzmocnienia lub odzyskania zdolności do prawidłowego funkcjonowania w rodzinie i w środowisku. Czas spotkań dostosowany był do indywidualnych możliwości osób i rodzin (spotkania w godzinach popołudniowych, sporadycznie w miejscu zamieszkania klienta). W 2022 roku w ramach 39 posiedzeń ZPR odbyły się 82 spotkania z osobami/rodzinami.

- Punkt Konsultacyjny Pomocy Rodzinie – oferował poradnictwo psychologiczne, jego prowadzenie miało na celu zwiększenie dostępności do konsultacji i poradnictwa specjalistycznego dla rodzin/osób: w kryzysie życiowym, doświadczających trudności opiekuńczo – wychowawczych, przemocy w rodzinie, uzależnienia i współuzależnienia. Punkt świadczył usługi poza godzinami pracy GOPS w celu zwiększenia dostępności. W 2022 roku poradnictwo psychologiczne świadczone było w wymiarze 16 – 20 godz./m-c. Konsultacje prowadzone były przez osobę z kwalifikacjami psychologa, seksuologa, psychoterapeuty.
- Punkt Konsultacyjny dla uzależnionych i współuzależnionych – udzielał wsparcia psychologicznego, realizował zadania w ramach Gminnego Programu Profilaktyki i Przeciwdziałania Alkoholizmowi i Przeciwdziałania Narkomanii. W ramach Punktu prowadzono indywidualne poradnictwo, konsultacje oraz interwencje kryzysowe dla rodziców i dzieci w zakresie uzależnienia i współuzależnienia. Ponadto w ramach świadczonej usługi prowadzone były działania profilaktyczne w placówkach oświatowych w formie konsultacji dla rodziców (indywidualnych oraz grupowych spotkań), zajęć z uczniami w formie pogadarek. W 2022 roku w Punkcie Konsultacyjnym udzielono 1278 porad (dot. osób uzależnionych, współuzależnionych jak i osób biorących udział w działaniach profilaktycznych).
- Centrum Profilaktyki i Terapii Psychiatrycznej SALUS w Długołęce (Centrum SALUS) – oferowało poradnictwo psychologiczne, psychiatryczne, terapię indywidualną, a także wsparcie terapeuty środowiskowego. Ośrodek podpisał porozumienie z Centrum SALUS w ramach, której świadczone usługi przez psychologa, psychiatrę, terapeutę środowiskowego, pielęgniarkę oraz realizowano

terapię indywidualną i grupową dla osób uzależnionych i współuzależnionych, w tym grupy dla nastolatków. W ramach porozumienia prowadzona była współpraca pomiędzy specjalistami z Centrum SALUS, a pracownikami GOPS, w celu udzielenia pomocy adekwatnej do potrzeb rodzin/osób objętych wsparciem Ośrodka. W 2022 roku w ramach pracy socjalnej oraz pracy asystenta rodziny w zakresie współpracy z Centrum SALUS konsultowano ok 30 osób/rodzin.

Ponadto, na terenie Gminy udzielano dodatkowego poradnictwa socjalnego oraz psychologicznego dzięki realizowanemu projektowi „#POWIEDZKOMUŚ - program przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Długołęka” w oparciu o Program Osłony „Wspieranie jednostek samorządu terytorialnego w tworzeniu systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie”, w ramach, którego zostały zrealizowane następujące działania (w okresie 01.06-31.12.2022 roku):

- konsultacje ze specjalistami #ANTYPRZEMOCOWI – indywidualne spotkania psychologiczne dla osób stosujących przemoc w rodzinie oraz indywidualne spotkania z psychologiem, prawnikiem i pracownikiem socjalnym ds. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, dla osób doświadczających przemocy w rodzinie. Z konsultacji skorzystało 70 osób (45 osób poradnictwo psychologiczne, 25 osób poradnictwo prawne);
- warsztaty z podnoszenia kompetencji wychowawczych #BEZPIECZNYDOM – zajęcia adresowane były do rodziców z rodzin doświadczonych problemem przemocy w rodzinie, w szczególności z obniżonymi kompetencjami wychowawczymi. Warsztaty odbyły się w dniu 30.11.2022 roku i uczestniczyło w nich 10 osób. Realizował je podmiot zewnętrzny;
- konsultacje #ŻYCIEWARTEJESTROZMOWY – pogadanki z rodzicami o charakterze profilaktycznym – edukacyjnym na otwartych zebraniach w wybranych szkołach z terenu gminy Długołęka. Pogadanki z rodzicami zostały przeprowadzone przez Przewodniczącego Zespołu Interdyscyplinarnego gminy Długołęka na terenie 3 szkół z terenu gminy Długołęka, wzięło w nich udział około 200 osób.

II. Terapie i mediacje:

W Ośrodku zatrudniony był pracownik, który od 1 października 2022 roku posiadał certyfikat do prowadzenia mediacji przedsądowych. W ramach funkcjonującego ZPR rozpowszechniano materiały edukacyjne (ulotki, broszury) dotyczące tematu mediacji oraz przekazywano w Gminie informacje na temat możliwych form uzyskania wsparcia w tym zakresie.

Jak wspomniano wcześniej, w Centrum SALUS, z którym Ośrodek podpisał porozumienie, rodziny mogły uzyskać wsparcie w formie terapii indywidualnej. Wszystkie osoby wymagające tego rodzaju pomocy kierowane były przez pracowników GOPS do ww. placówki, a także innych ośrodków udzielających tego rodzaju pomocy znajdujących się na terenie Powiatu Wrocławskiego.

III. Usługi dla rodzin z dziećmi, w tym usługi opiekuńcze i specjalistyczne:

Kierownik Ośrodka oświadczył, że z uwagi na brak zapotrzebowania, nie były prowadzone usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze dla rodzin z dziećmi. W okresie objętym kontrolą do GOPS nie wpłynął żaden wniosek w tym zakresie.

IV. Pomoc prawną:

Przedmiotowe zadanie realizowane było w ramach wcześniej wspomnianego projektu „#POWIEDZKOMUŚ - program przeciwdziałania przemocy w rodzinie w gminie Długołęka”, dzięki któremu rodziny z terenu gminy Długołęka mogły skorzystać z niepłatnej pomocy prawnej. Spotkania odbywały się w siedzibie GOPS. W 2022 roku tą formą wsparcia objęto 25 osób. Dodatkowo z nieodpłatnej pomocy prawnej mieszkańcy mogli skorzystać w Starostwie Powiatowym we Wrocławiu. Informacje o tym rozpowszechniali pracownicy GOPS bezpośrednio w ramach prowadzonej pracy socjalnej i asystentury oraz na stronie internetowej Ośrodka.

V. Grupy wsparcia:

W okresie objętym kontrolą na terenie Gminy Długołęka nie działała żadna formalna grupa wsparcia. Jednakże, w okresie od marca 2022 roku do listopada 2022 roku (podobnie jak w latach ubiegłych) GOPS ze środków własnych gminy realizował projekt socjalny „Rodzina to siła”. Projekt został opracowany i był prowadzony przez asystentów rodziny zatrudnionych w Ośrodku. Odbiorcami projektu było 30 rodzin zamieszkujących na terenie Gminy Długołęka, w których głównym występującym problemem były trudności opiekuńczo - wychowawcze rodziców. Zajęcia realizowano w formie warsztatów/spotkań oraz wycieczek integracyjnych. Głównym celem projektu był rozwój tych rodzin jako integralnej części środowiska lokalnego. Dodatkowo rodzice mieli okazję rozwijać swoje kompetencje społeczne oraz rodzicielskie. Podczas spotkań edukowano uczestników projektu na temat negatywnych skutków uprzedzeń i dyskryminacji; modelowano konstruktywną komunikację między poszczególnymi członkami rodziny; rozbudzano ciekawość świata uczestników. Ponadto projekt miał na celu integrację

rodzin, a w szczególności wzmocnienie więzi między rodzicami a dziećmi, przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu, wymianę doświadczeń, upowszechnianie alternatywnych form spędzania czasu wolnego przez rodziny. Zdaniem kierownika GOPS cykliczne spotkania i wydarzenia cieszyły się dużym powodzeniem wśród rodzin z trudnościami opiekuńczo – wychowawczymi. *(dowód: akta kontroli str. 21-24)*

W świetle art. 10 ust. 1 ustawy, pracę z rodziną organizuje gmina lub podmiot, któremu gmina zleciła realizację tego zadania na podstawie art. 190 ustawy. Gmina realizowała cele Programu Wspierania Rodziny, m.in. poprzez przydzielanie asystenta rodziny rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu swoich funkcji, co było zgodne z art. 11 ustawy oraz współpracę z pracownikami socjalnymi Ośrodka. Ustalono, że w okresie objętym kontrolą w GOPS zatrudnionych było czterech asystentów rodziny. Zgodnie z art. 17 ust. 3 ustawy, ich praca nie była łączona z pełnieniem obowiązków pracownika socjalnego na terenie gminy, w której praca ta była wykonywana. Asystenci rodziny nie prowadzili także postępowań z zakresu świadczeń realizowanych przez gminę. Liczba rodzin, z którymi asystenci prowadzili w tym samym czasie pracę nie przekraczała 15 i realizowana była w miejscu zamieszkania rodziny lub miejscu przez nią wskazanym. *(dowód: akta kontroli str. 19, 27-31)*

Kontrola wybranych akt pracy asystenta z rodziną wykazała, że:

- w przypadku, gdy Ośrodek powziął informację o rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo - wychowawczych, pracownik socjalny przeprowadzał rodzinny wywiad środowiskowy na zasadach określonych w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tekst jedn.: Dz. U. z 2021 r. poz. 2268 ze zm.). Po dokonaniu analizy sytuacji rodziny, z której wynikała konieczność przydzielenia asystenta rodziny, pracownik socjalny sporządzał wniosek o powyższą formę wsparcia, a następnie przekazywał go kierownikowi GOPS;
- każdorazowo rodziny pisemnie wyrażały zgodę na współpracę z asystentem rodziny;
- wspieranie rodziny było prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem;
- zgodnie z art. 15 ust. 3 ustawy, dla każdej rodziny opracowano plan pracy z rodziną obejmujący zakres realizowanych działań mających na celu przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, zawierający terminy ich realizacji oraz przewidywane efekty. Plany były każdorazowo podpisywane przez asystenta rodziny oraz pracownika socjalnego i rodzinę;
- zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 15 ustawy, do zadań asystenta rodziny należy w szczególności dokonywanie okresowej oceny sytuacji rodziny, nie rzadziej niż co pół roku i przekazywanie jej podmiotowi, o którym mowa w art. 17 ust. 1 ustawy, tj.: kierownikowi ośrodka pomocy

społecznej. Wymóg ten był spełniony. Przedmiotowe dokumenty były każdorazowo pieczętowane i podpisywane przez asystenta rodziny oraz kierownika GOPS.

W okresie objętym kontrolą pracą asystentów rodziny zostało wspartych 36 rodzin. Ponadto w okresie objętym kontrolą, z 15 rodzinami zakończono pracę m.in. z powodu: realizacji planu pracy (9 rodzin), brak współpracy ze strony rodziny (2 rodziny), zmiany miejsca zamieszkania (4 rodziny). Dodatkowo rodziny te objęto monitoringiem. Jednocześnie z uwagi na rezygnację z pracy dwóch asystentów rodziny, część rodzin została objęta wsparciem ze strony pracowników socjalnych. Kierownik GOPS w oświadczył, że w okresie od listopada 2022 roku do dnia kontroli zostały ogłoszone 4 nabory na stanowisko asystenta rodziny, z czego żaden nie zakończył się pozytywnym wynikiem. *(dowód: akta kontroli str. 28-46)*

W świetle art. 176 pkt 3 lit. b oraz pkt 4 lit. c ustawy, do zadań własnych gminy należy organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających oraz finansowanie kosztów związanych z udzielaniem pomocy, o której mowa w art. 29 ust. 2 ustawy, ponoszonych przez rodziny wspierające. Kierownik GOPS poinformował, że na terenie Gminy Długołęka nie funkcjonowały rodziny wspierające. W siedzibie Ośrodka zamieszczono ogłoszenia o możliwości pełnienia ww. funkcji, a także na stronie internetowej kontrolowanej jednostki, natomiast nie zgłosił się nikt chętny do realizowania tego zadania.

(dowód: akta kontroli str. 25-26, 47-48)

Zgodnie z art. 176 pkt 3 lit. c ustawy, gmina ma obowiązek prowadzić placówkę wsparcia dziennego. W okresie objętym kontrolą tego typu jednostka na terenie Gminy Długołęka nie działała. Kierownik Ośrodka poinformował, że wynika to przede wszystkim z ograniczonych zasobów Gminy, spełniających wymagania lokalowe określone w Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 13 października 2015 roku w sprawie wymagań lokalowych i sanitarnych, jakie musi spełniać lokal, w którym ma być prowadzona placówka wsparcia dziennego (Dz. U. z 2015 r. poz. 1630). Dodatkową trudnością, zdaniem kierownika GOPS, z punktu widzenia utworzenia placówki wsparcia dziennego było właściwe umiejscowienie przedmiotowej jednostki w Gminie, przede wszystkim z uwagi na jej dużą rozpiętość przestrzenną pomiędzy poszczególnymi miejscowościami (41 miejscowości), co rodziło istotny problem komunikacyjny, gdyż większość rodzin objętych wsparciem nie posiadała własnych środków komunikacyjnych i miała bardzo ograniczone możliwości dojazdu i skorzystania z oferty wsparcia, jeżeli działania prowadzono w innej miejscowości.

W okresie objętym kontrolą, jak i w latach wcześniejszych, zdaniem kierownika GOPS, nie występowało realne zapotrzebowanie - brak było wniosków rodziców/institucji w zakresie

skierowania małoletniego do placówki wsparcia dziennego, w tym również nie były wydawane postanowienia sądu w tym przedmiocie.

Organ kontroli powiadomi odrębnym pismem Wójta Gminy Długołęka o braku realizacji zadania własnego w zakresie prowadzenia placówek wsparcia dziennego i zapewnienia w nich miejsc dla dzieci. *(dowód: akta kontroli str. 24-25)*

Gmina realizowała zadanie własne w postaci współfinansowania pobytu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej w stosunku do 23 dzieci. Zgodnie z art. 191 ust. 9 i 10 ustawy, wydatki ponoszone były odpowiednio w wysokości:

- 10% w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 30% w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 50% w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

W okresie objętym kontrolą w pieczy zastępczej przebywało 23 dzieci z 13 rodzin. Asystenci rodziny nie prowadzili pracy z żadną z ww. rodzin z uwagi na:

- odmowę współpracy z pracownikiem socjalnym i asystentem rodziny,
- zamieszkanie rodzica poza granicami gminy,
- śmierć rodzica.

(dowód: akta kontroli str. 49-63)

W okresie objętym kontrolą na stanowisku asystenta rodziny zatrudnione były 4 osoby, natomiast z uwagi na rezygnację z pracy, w dniu 23 lutego 2023 roku pracę świadczyło tylko 2 asystentów rodziny. Analiza akt osobowych wykazała, że trzy osoby ukończyły studia na kierunku pedagogika, tym samym spełniły one normę art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. a ustawy. Z kolei jeden asystent rodziny zatrudniony w oparciu o umowę cywilno – prawną, w okresie od 10 stycznia 2022 roku do 30 czerwca 2022 roku miał wykształcenie średnie i nie odbył szkolenia, o którym mowa w art. 12 ust. 3 ustawy, tym samym nie spełniał przesłanek wskazanych w art. 12 ust. 1 pkt 1 lit. c ustawy, co stanowi nieprawidłowość. Z uwagi na fakt, że ww. osoba w momencie przeprowadzania czynności kontrolnych nie świadczyła pracy na przedmiotowym stanowisku odstępuję się od wydania zalecenia pokontrolnego.

Wszystkie osoby zatrudnione jako asystenci rodziny złożyły oświadczenia wskazane w art. 12 ust. 1 pkt 2-5 ustawy.

Zgodnie z art. 176 pkt 2 i pkt 4 lit. b ustawy, asystent rodziny powinien podnosić swoje kwalifikacje zawodowe w ramach szkoleń, a Gmina je finansować. W okresie objętym kontrolą obowiązki te realizowano m.in. poprzez udział w szkoleniach odnoszących się do specyfiki pracy pomocowej. *(dowód: akta kontroli str. 19, 64)*

Stosując art. 177 ustawy, w okresie objętym kontrolą Ośrodek realizował rządowe programy z zakresu wspierania rodziny m.in.: „Program Rodzina 500+”, „Program asystent rodziny na rok 2022”, „Posiłek w szkole i domu”.
(dowód: akta kontroli str.26)

Pouczenie

Zastrzeżenia do wystąpienia pokontrolnego, w tym wystąpienia niezawierającego zaleceń pokontrolnych, składa się na zasadach określonych w art. 197d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tekst jedn.: Dz. U. z 2022 r. poz. 447 ze zm.).

.....
(przewodniczący zespołu kontrolnego)

.....
(kontroler)

Z up. WOJEWODY DOLNOŚLĄSKIEGO

Danuta Zawilla
ZASTĘPCA DYREKTORA WYDZIAŁU
Zdrowia i Polityki Społecznej

.....
(kierownik komórki do spraw kontroli)

